

Trots. Boven alles trots

(Inzending wedstrijd Eindhovens Schrijftalent 2016 met als thema: Het levensverhaal van de stad)

“Mamma?” vraagt het joch. Hij legt zijn hoofd in zijn nek en staart naar boven. “Mamma, wie is die meneer?”

“Dat is meneer Frits Philips.” Ze is nog jong, deze moeder. Denk ik, want ik vind het steeds lastiger om leeftijden te schatten. Meisjes van dertien zien er uit alsof ze minstens negentien zijn, en vrouwen van veertig lijken juist tien jaar jonger. Deze moeder schat ik niet ouder dan halverwege de twintig. Ze zal een jaar of dertig zijn.

“En waarom staat hij hier?” Het joch heeft een hap van zijn soft ijsje genomen, maar verder niet of nauwelijks bewogen.

“Hij was heel belangrijk voor onze stad, lang geleden. Hij zorgde ervoor dat heel veel mensen hier konden werken. En zijn bedrijf maakte spullen die ze over de hele wereld wilden hebben. En nu nog.”

“Hoe oud is hij dan?”

“Hij leeft nu niet meer, maar hij is honderd jaar geworden.”

“Wááát?” Met een ruk draait hij zijn hoofd om naar zijn moeder. “Hónderd?” herhaalt hij met ogen die te groot lijken voor zijn kleine gezichtje.

“Ja, precies honderd jaar werd hij. Kom, we gaan verder. Waar is je zus?”

Er komt een meisje aan gelopen, of gegleden lijkt wel, ik kan niet goed zien wat haar doet voortbewegen maar het lijken haar schoenen te zijn. Nog zo iets dat ik steeds vaker zie en niet kan plaatsen. Kinderen die niet gewoon lopen, maar op hun hakken voorbij glijden. Vreemd. Blijkbaar zijn die glij-schoenen gewild, want een ander, veel jonger meisje kijkt in het voorbijgaan met bijna wellustige ogen naar het schoeisel. Ze blijft er zelfs voor stilstaan en draait zich om naar het wegglijdende meisje, totdat haar moeder haar van achter de kinderwagen roept. Ze mag in de draaimolen. Meteen lijken de schoenen vergeten: het meisje rent op een drafje naar haar moeder. Ze roept dat ze twee rondjes wil, waarop haar moeder lacht en zegt: “Tuurlijk schatje.” Ik zou me willen omdraaien en willen zeggen dat wij in onze tijd leerden dat kinderen die vragen, werden overgeslagen. Ik doe het niet. Net zo

min ik de jongeren aan mijn voeten maan hun troep op te ruimen als ze hier gezeten en vooral gegeten hebben. Grote bekers met gele M-en erop of rode bakjes met afgekloven kippenbotjes. Alles laten ze liggen, alsof het de normaalste zaak van de wereld is. Maar ik heb al lang de illusie opgegeven dat ik de mensen nog iets zal bijbrengen, dat ze naar me luisteren. Dat was vroeger wel anders. Heel anders, mag ik wel zeggen...

Meneer Frits Philips, zei die moeder net. Meneer Frits, zo werd ik genoemd. Met respect. Door honderdduizenden mensen – zoveel mensen spreek je wel als je honderd wordt en vijfendertig jaar directielid bent van een multinational als Philips. Wat was ik trots op die naam. Als klein jongetje al wist ik dat mijn vader en oom bijzonder waren. Dat ze ideeën hadden en dat ze de wereld zouden veranderen. Dat ze niet zouden rusten voordat ze daarin waren geslaagd. Ik kon niet wachten om onderdeel uit te maken van hun plannen, om mee te werken, mee te denken. Vooruitstrevend. Innovatief. Baanbrekend. Inventief. En trots, boven alles trots. En die trots, die droop van ons af. In goede zin, hoor. De trots die van ons afdroop, die wij uitstraalden, die kwam bij onze medewerkers terecht. Tot aan de lopende band voelden mensen dat ze aan iets bijzonders meewerkten. Tot in de huizen die we voor hen lieten bouwen, tot in de sportverenigingen die we oprichtten, tot in elk fabriekspand door deze hele stad heen. Trots. Philips.

Ik weet dat die fabriekspanden bijna allemaal nog – of weer – in gebruik zijn. Dat er een grote bibliotheek zit in de Witte Dame, waar wij onze gloeilampen maakten. En een design school, die Eindhoven nogmaals internationaal op de kaart heeft gezet, net als wij dat bijna honderd jaar geleden deden. Dat er schoenen- en boekenwinkels zitten daar waar ons hoofdkantoor ooit zat. Hoe ik dat weet? Ik heb veel van die veranderingen nog zelf mogen meemaken. En ik blijf hier vanaf mijn plek op de Markt goed op de hoogte. Dag in dag uit lopen hier mensen voorbij, gaan mensen even aan mijn voeten zitten om te rusten, te praten. Mobiele telefoons leveren veel informatie op. Ook voor mij. Die smartphones, daar heb ik aan moeten wennen. Ineens had iedereen zo'n ding. Dat is prima, begrijp me niet verkeerd. Het was nog beter geweest als het Philips telefoons waren geweest, maar vooruit.

Nee, waar ik moeite mee had – heb eigenlijk – is hoe die dingen het straatbeeld hebben overgenomen. Werkelijk iedereen loopt naar een scherm te kijken. Lopend over de Markt, zittend op een terras, alleen of in gezelschap: alleen maar schermpjes. Wat een armoe. Vroeger hadden wij gewoon gesprekken. Wisselden we informatie uit. Kregen vaak de briljantste ideeën tijdens die gesprekken. Nu delen mensen alleen nog wat ze op hun smartphone lezen. Social media, noemen ze het. Sociaal, laat me niet lachen...

Maar ik dwaal af. Ik had het over die fabriekspanden. Herbestemmingen noemen ze dat, geloof ik. Zo is Strijp-S tegenwoordig een broedplaats voor creatieve bedrijfjes. Die hebben bureaus in een voormalig fabriekspand, met metershoge plafonds, waar leidingen en buizen gewoon in het zicht lopen. Kantoren waar ooit de lopende band stond waarmee dé Philips videorecorder werd gemaakt. Het schijnt een hippe bedoeling te zijn daar. Mij lijkt het vooral koud – zowel qua temperatuur als qua sfeer.

Ik weet ook dat er een markt zit, waar wij onze voorraden hielden. Een markt met groenten en fruit, in een opslag. En dat er films draaien op de plek waar onze knappe koppen uitvinding na uitvinding deden, in het Natuurkundig Laboratorium. En dat het Eindhovens Dagblad nu wordt gemaakt op de plek waar ooit glas werd gefabriceerd, waarmee wij onze gloeilampen maakten.

Die gloeilampen. Ooit begon het daarmee. Een klein fabriekje in het centrum van Eindhoven. De start van alles. En straks mijn nieuwe vaste plek. Binnenkort ga ik weg van deze drukke Markt, weg van de terrassen, weg van de dronkaards die 's nachts tegen me aan plassen, weg van de jongeren die tegen me aan leunen en hun sigaretten uitdrukken op mijn schoenen, weg van de eeuwigdurende nooit veranderende muziek van de carrousel. Van vlak voor de Lichttoren zal ik Eindhoven bekijken, zoals mijn vader, oom en opa ooit deden. Vanaf diezelfde plek zal ik me de komende jaren verwonderen over wat en wie aan me voorbij trekt. En vooral over het hoe. Ik heb natuurlijk in mijn 100-jarige leven de ontwikkeling van de automobiellindustrie meegekregen. Er schijnen nu elektrische auto's rond te rijden, gewoon, apparaten met een stekker. Zou zomaar een uitvinding van Philips

kunnen zijn geweest maar wederom, helaas, is het dat niet. Auto's met een stekker. Ik kan niet wachten tot ik er eentje zie. En ik ben zo benieuwd naar hoe het verkeer er over tien jaar uitziet. Of over twintig. Misschien rijden de auto's dan wel op zonne-energie, zoals die Stella Lux van de TU. Lacht men tegen die tijd om auto's die nog een stekker hebben. Prachtig toch.

Het vooruitstrevende, innovatieve, baanbrekende en inventieve – dat zit gewoon in deze stad. En in de regio. *De slimste regio van de wereld*. Ik wou dat mijn vader en oom dát nog hadden kunnen meemaken. Laten we eerlijk zijn: wat was Eindhoven nu geweest als zij hun gloeilampen dichterbij huis waren gaan produceren? Of als ze richting noorden waren vertrokken in plaats van naar het zuiden? Hoe slim was deze regio dan geworden? Was er een High Tech Campus gekomen? Had ASML wereldwijd bijna 15.000 mensen in dienst gehad? Had Eindhoven een van de beste technische universiteiten gehad? Dat een team naar de andere kant van de wereld kon sturen om deel te nemen aan een race met auto's op zonne-energie, en dat bovendien als winnaar weer terugkwam? En over winnaars gesproken: wat denkt u van een club als PSV, dat al jaren in de top van het Nederlands en zelfs Europees voetbal meespeelt? Onze naam prijkt dan niet langer op de shirtjes – nee, vraag me alsjeblieft niet wat ik daarvan vind – maar we blijven toch mooi de P in PSV!

Trots. Een mens wil trots zijn. En het zit in de mens om de laatste rages te willen volgen en de nieuwste hebbedingen te willen bezitten. De nieuwste smartphone. Een elektrische auto. Of een videorecorder of Cd-speler. Ooit was dat het nieuwste van het nieuwste, ooit was dat waar mensen voor spaarden, wat ze zo graag wilden hebben. Vernieuwende apparaten, die in deze stad waren bedacht en deels werden gemaakt.

Deze stad is zich blijven vernieuwen. Ook toen het maken werd uitbesteed aan goedkopere krachten, bleef deze stad vernieuwen. Ook toen Philips haar hoofdkantoor naar Amsterdam verplaatste, bleef deze stad vernieuwen. Een versmarkt in een fabrieksofslag. Een bioscoop in een laboratorium. Een school in een gloeilampfabriek. Hoe krijg je het bedacht. Daar moet je toch inventief voor zijn. Baanbrekend. Vooruitstrevend. En trots. Vooral trots.

“Moet je zien!” Het joch is terug, samen met zijn zus-op-wieltjes. “Honderd jaar werd hij. En hij was heel belangrijk. Maar ik vind hem er vooral lief uitzien, vind je niet?” Zijn zus haalt haar schouders op en glijdt verder. “Mam?” vraagt het joch. “Mam, mag ik in de draaimolen?” Moeder, inmiddels met diverse tassen in beide handen, schudt haar hoofd. “Ah, toe? Eén rondje maar!”

Maar moeder blijft nee schudden. Als het joch opnieuw zijn mond open doet, steekt ze waarschuwend haar vinger op. “Denk erom,” zegt ze. “Kinderen die vragen...” Ik knik goedkeurend naar haar. “Goed gedaan, vrouwke,” zeg ik tegen haar. “Ik ben trots op je.”

Ze kijkt heel even omhoog, in mijn ogen, licht fronsend. Dan schudt ze kort en lachend haar hoofd en loopt door, richting de carroussel.